

Teta Maňka

Maňka, moje prateta (my jí říkali teta), neboli Marie Ehrenbergerová byla mladší sestrou Josefa - posledního mlynáře. Drobná, malá, shrbená paní, velmi tichá, submisivní. Byť jsem jí část dětství na mlejně (*omlouvám se za toto nespisovné pojmenování, ještě se bude mnohokrát opakovat, ale u nás se prostě říká „na mlejně“*) vídala, nevybavila se mi žádná přímá vzpomínka na nějaký hovor s ní, či nějakou emoci. Vídali jsme ji buď na malé zahrádce, která si nezadala se zahradou zámeckou, nebo při drobné péči o zvířectvo, nebo při kosení kopřiv pro housátka. Nejčastěji ji však mám spojenou s malou lavičkou vedle dveří u kamen, kde dlouze tiše sedávala a nahřívala si své bolavé, zkroucené tělo. *Pozn: trpěla pravděpodobně chronickou reumatidou, či nějakou podobnou nemocí.* Musela mít urputné, trvalé bolesti, protože ač nebyla příliš stará, bylo jí asi kolem 50 let, vypadala jak staříčká babička, shrbená, se zavhlým pohledem směřujícím k zemi. Opírala se o malou ohýbanou hůlku. V těžkých stavech ji pomáhaly hole dvě. To, že její tělo bylo drásáno nekonečnými bolestmi, mělo příčinu jistě v prostředí, ve kterém žila. Vy, co máte domy na kopcích, na jižních stránkách nemůžete vědět o čem je řeč. U nás na mlejně je a vždycky byla snad 100% vlhkost. Samozřejmě trochu přeháním, ale ne tak moc. Vše neošetřené a nevětrané okamžitě plesniví, nebo rezaví. Nelze nechat sypké potraviny v papírovém sáčku. Neudržíte prádlo ve skříních bez trvalé vlhkosti. Dnes máme k souboji spoustu prostředků a pomocníků. I dům už dostal pořádnou dávku všemožných odvlhčovacích a odvodňovacích procedur. Ale traduje se, že všichni na mlýně měli vždy u nosu kapku... a mají pravdu, máme ji tam i dnes. Vždycky si vzpomenu na domek vodníků z filmu Konec vodníků v Čechách, aneb jak utopit doktora Mráčka, s ohledem na to, že náš mlýn je starší, než jejich dům, myslím, že předlohu brali u nás.

Tato vlhkost by zlikvidovala nejednoho hrdinu. Tetina „expoziční“ doba, kterou na ní vlhkost působila, byla několik desetiletí. Teta nikdy neopustila dům. V mládí snad, ale s postupující chorobou byl pro ni každý krok utrpením. Bylo nemyslitelné, aby ušla delší pěší trasu - byť po vsi. Často si posteskla, že je na mlejně uvázaná jako pes u boudy. Velmi trpěla nemožností navštěvovat nedělní bohoslužby. Byla velmi věřící a bohabojná, toto ji velmi trápilo.

Vždy měla kašmírový, nebo plátěný šátek svázaný pod bradou. Tmavomodré silné bavlněné tepláky byly schovány pod tmavou, často květovanou, nebo jinak jemně zdobenou zástěrou. Obdobný drobný dekor měl často i vrchní kabátek. Na nohách vždy klasické důchodky. Někdy původně v kotníčkové výšce, někdy zastříženy na pantofle.

Maňka si přivydělávala nahodilým šitím a krejčovskými opravami. Lidé ze vsi k ní chodili s drobnými zakázkami. U šití jsem jí já však nikdy neviděla. Myslím, že stejně jako bolesti kloubů ji ke stáří omezovala i silná krátkozrakost.

Teta se nikdy neprovdala, údajně ženicha měla, nějakého ševce z Ubušina, ale rodiče se sňatkem nesouhlasili. Zůstala na mlýně se svým otcem a bratrem.

Za popis stojí tetina komůrka, tedy vějměna, nebo vejměnek- chcete-li. Jedná se o malou přístavbu neurčeného stáří, který doplňuje jižní průčelí budovy. Na vejměnu se šlo malými cca. 170 cm vysokými (nízkými) dveřmi s neohrabanou klikou tzv. myšákem. Zádveří byl asi metrový prostor, ze kterého vedlo schodiště na půdičku.

Ze zádveří se šlo do midi pidi světničky s jednou postelí, policí a ne příliš odborně osazenými kamínky, kterým se říkalo Vincek, nebo bubínek. Prohnílá prkna na podlaze propouštěla pachy tlejícího dřeva. Na polici byly 2 skleněné svícny a skleněná soška Panny Marie. Na protější straně keramické kořenky s větrnými mlýny. Na oknech ručně háčkované, trochu potrhané záclonky. Noční zatemnění se neřešilo závěsy. Z rohu do rohu okna se napínala neprůhledná látka. Pod postelí bylo malé štokrle na pomoc při zouvání a obouvání

Zvažovala jsem dlouho, zda o tetě psát. Myslím si, že by se díky své velmi pokorné duši a povaze na mě zlobila. Chtěla jsem jen připomenout její osobnost případným pamětníkům, protože, tím, že umřela svobodná a bezdětná není mnoho lidí, kteří na ni vzpomenu. Myslím, že tento článek bude jeden z mála viditelných důkazů o její existenci. Domnívám se, že důvod, proč z mlýna nikdy neodešla, byla předčasná smrt její maminky. V době, kdy měla přemýšlet nad veselkou, umřela hlavní hospodyně (Justýna +1942). Maňka se chopila veškerých ženských kompetencí na mlejně. Nenechala své blízké na holičkách, zůstala tam s otcem a bratrem až do posledních chvil. Víím, že ji měl děda moc rád. Pamatuji si, jak přijel v květnu 1980 k nám do města podívat se na plánovanou secvičnou spartakiádu (sestra cvičila mladší žákyně). Přišel k nám domů a se zavhlým pohledem řekl: „Umřela Maňka, umřela mi v náručí.“

Děkuji za vzpomínku

Gabriela Horčíková - vnučka posledního mlýnáře z Trhonic

Maňka na povoze s ploskami